

ени на принципах моральних норм. Совесть и справедливость можно считать самым важным законом, существующим в любые времена.

Человек оступившийся, совершивший преступление может покаяться. Тогда жизнь его станет лучше, но тяжесть преступления, преследующая и терзающая, навсегда останется в его жизни. Пережить человеку эту тяжесть и боль помогают любовь и дружба.

Труфан Світлана Олексіївна

студентка юридичного факультету ДДУВС

Науковий керівник –

професор кафедри

соціально-гуманітарних дисциплін,

д.філос.н. **Марченко О.В.**

МОРАЛЬНО-СВІТОГЛЯДНА КУЛЬТУРА ЮРИСТА: ЗАСОБИ І УМОВИ ФОРМУВАННЯ

Філософські дослідження мають давню і багату історію, а філософія права в свою чергу зробила великий внесок у розвиток юриспруденції, однак деякі дослідники заперечують філософський підхід до права, чим піддають під сумнів необхідність філософії права, її існування як самостійної сфери теоретичного знання. Хоча філософія права не ставить за мету розв'язувати конкретні проблеми правознавства, а тільки допомагає досліднику-юристу чіткіше усвідомити власну позицію, впорядкувати знання, по-новому подивитися на предмет у світлі більш широкого підходу, проте всі центральні, фундаментальні проблеми правознавства знаходять своє розв'язання чи, принаймні, їх обґрунтування саме на філософському рівні [5,с.11]. Таким чином філософія права надає юристу змогу мислити під різним ракурсом, піддавати під сумнів відомі факти та допомагає осмислити вибір життєвих пріоритетів.

Над проблемами духовного розвитку особистості працювали видатні мислителі, такі як Аристотель, Цицерон, Гіппократ, Юстиніан. Серед представників подальших епох вирізняються напрацювання таких дослідників, як В. Вернадський, Л. Виготський, Г. Гегель, І. Кант, Л. Кольберг, Я. Корчак, А. Макаренко, А. Маслоу, Г. Сковорода, В. Сухомлинський, К. Ушинський. Проблематикою філософії права займалися такі сучасні науковці: В. Бачинин, Н. Панов, С. Максимов, О. Марченко, П. Рабінович, А. Святоцкий, С. Сливка. Науково-теоретичні засади формування моральної культури розроблялися у працях К. Байші, І. Бежа, Л. Бурдейної, Г. Васяновича, І. Зязюна, В. Лозового.

Браткова О. І. зазначає, що юридична деонтологія ґрунтується на ключових засадах філософії: онтології (що існує), етиці (що треба робити), епістемології (що можна знати). Ці засади передбачають знання як позитивного,

так і природного права, вони не допускають руйнівних процесів у правовій системі, а дають змогу глибоко пізнати правове явище та прийняти справедливе рішення. Для досягнення такої мети необхідно, щоб юрист постійно керувався внутрішнім імперативом службового обов'язку [2,с.72].

Відповідно до Преамбули Кодексу суддівської етики затвердженого XI черговим з'їздом суддів України від 22 лютого 2013 року зазначається, що здійснення права кожного на судовий захист на основі принципу верховенства права, здійснення правосуддя від імені держави Україна виключно на підставі Конституції та законів України, міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, висувають високі вимоги до моральних якостей кожного судді. Усвідомлюючи значимість своєї місії, з метою зміцнення та підтримки довіри суспільства до судової влади судді України вважають, що зобов'язані демонструвати і пропагувати високі стандарти поведінки, у зв'язку з чим добровільно беруть на себе більш істотні обмеження, пов'язані з дотриманням етичних норм як у поведінці під час здійснення правосуддя, так і в позасудовій поведінці [1].

Існують два підходи до визначення критеріїв професійно-моральної стійкості особистості: через результативність моральної вихованості і через сформованість моральної позиції особистості. Визначають критерії і показники, за якими вони оцінюються: когнітивний критерій: обсяг засвоєних особистістю моральних понять, розуміння взаємозв'язків між ними, здатність давати змістовну оцінку моральних цінностей та аналізувати форми їх вияву в поведінці й професійно-службовій діяльності; самостійність і стійкість суджень щодо моральних норм, які регулюють взаємовідносини між людьми; уміння застосовувати знання моральних принципів у різних ситуаціях; оцінно-емоційний критерій: оцінні судження, що характеризують ставлення до моральних цінностей: стійкість, глибина, сила емоційних переживань, здатність до співчуття та співпереживання; поведінковий критерій: міра вияву в поведінці трьох груп вчинків (моральних, морально-неоднозначних та аморальних); активна протидія аморальним діям інших; дієво-практичне ставлення до власних вчинків; вияв моральних почуттів і переконань у поведінці [3, с. 7].

Аби сформувати в юриста ці фундаментальні уявлення про світ і людину у цьому світі, а отже і про буття права та правову людину, необхідно вивчити філософію права, яка не лише підвищує рівень загальної ерудиції та культури майбутніх юристів, не лише систематизує професійні знання та сприяє глибшому розумінню, вона формує світогляд – цінності, ідеали і переконання, які є визначальними для орієнтації та позиціонування людини у правовій реальності [4,с.15].

Філософська культура юриста – це ступінь осмислення законів буття й власної професійної діяльності, формування любові до істини, аналіз причинно-наслідкових зав'язків у правових явищах, вироблення почуття та потреби природно-правової справедливості. До компонентів філософської культури

належать: доцільність й потреба в юридичній діяльності; професійний інтерес; знання законів Всесвіту; усвідомлення цінностей позитивного права; використання духу (ідей) права; вироблення психологічної установки, любові, істини і справедливості; правовий світогляд. Філософська культура юриста ґрунтується на таких принципах, як онтологічність, гармонійність, метафізичність, віра людини в неминучість втручання в закони природи, екзистенційність, частковість пізнання, єдність об'єктивного та суб'єктивного тощо [2, с. 73].

Отже, юридична професія зобов'язує особу поєднувати в собі не лише професійні навички та критерії, а й одночасно моральні «людські» принципи існування. Юрист постійно має справу з конфліктними ситуаціями, що стимулює емоційний критерій поведінки, тим самим впливає на моральні аспекти особи. На нашу думку, кожна життєва ситуація потребує індивідуального підходу і важливим моментом при прийнятті рішення є морально-правові якості юриста та вміння їх застосовувати, бо від таких рішень може залежити життя іншої особи.

1. Судова влада України: офіц. веб-портал / Електрон. дані. – 2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://court.gov.ua/>

2. Браткова О. І. Культурологічні засади успішної професійної діяльності юриста [Електронний ресурс] / О. І. Браткова // Філософські та методологічні проблеми права. - 2015. - № 1-2. - С. 69-80. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fmpp_2015_1-2_8

3. Денищик О. І. Критерії та показники рівнів сформованості моральної культури майбутніх юристів [Електронний ресурс] / О. І. Денищик. // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. - 2014. - Вип. 4. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2014_4_7

4. Марченко О.В. Філософія права : навчальний посібник / Марченко О.В. – Дніпропетровськ : Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. – 2015. – 304 с.

5. Філософія права : підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань, С. І. Максимов та ін. / за ред. д-ра філос. наук, проф. О. Г. Данильяна. – Харків: Право, 2009. – 208 с.